

NGHIÊN CỨU KHOA HỌC ĐỐI VỚI CÁN BỘ THƯ VIỆN: BIỆN PHÁP NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG NGUỒN NHÂN LỰC

Ths. Bùi Hà Phương

Giảng viên khoa Thư viện – Thông tin học

Trường ĐH KHXH&NV TP. HCM

Đặt vấn đề

Một trong những nhân tố quan trọng tạo nên hiệu quả hoạt động của mỗi TV, TTTT chính là CBTV, đây cũng chính là yếu tố không thể thiếu để cấu thành hoạt động TV. Nhận thức được vai trò của CBTV, hầu hết các nhà quản lý đều có chính sách, chiến lược phát triển và nâng cao chất lượng đội ngũ CBTV bằng nhiều biện pháp khác nhau. Bên cạnh việc cử CBTV đi học các khóa đào tạo dài và ngắn hạn chuyên môn, trao đổi kinh nghiệm giữa CBTV các TV, TTTT khác nhau, v.v... thì bản thân mỗi CBTV cũng có những biện pháp chủ động nhằm tự rèn luyện và nâng cao trình độ của mình.

Đối với đội ngũ CBTV, trình độ chuyên môn của CBTV được đánh giá dựa trên cấp bậc bằng cấp. Tuy nhiên, trên thực tế, trình độ chuyên môn còn được đánh giá với nhiều tiêu chí khác nhau như kinh nghiệm thực tiễn, thâm niên công tác, kỹ năng giải quyết vấn đề, chất lượng và hiệu quả của sản phẩm mà người CBTV tạo nên. Ngoài ra, một trong những kỹ năng quan trọng đối với CBTV đó chính là nghiên cứu khoa học.

Để đánh giá năng lực NCKH của CBTV phải dựa trên những sản phẩm như công trình nghiên cứu các cấp, bài nghiên cứu được đăng tải trên báo, tạp chí chuyên ngành, báo cáo khoa học, tham luận trong các hội thảo hay luận văn thạc sĩ trong trường hợp CBTV đang theo học chương trình cao học. Thực tế hiện nay cho thấy, hoạt động NCKH của CBTV còn nhiều hạn chế. Hầu hết các CBTV đều hoàn thành tốt nhiệm vụ chuyên môn tại nơi công tác trong khi đó, hoạt động NCKH còn chưa thực sự được chú trọng. Chính vì vậy, đề nâng cao nhận thức của CBTV đối với NCKH là thực sự cần thiết.

1. Sự cần thiết của nghiên cứu khoa học đối với cán bộ thư viện

Nghiên cứu khoa học nói chung là nhằm thỏa mãn nhu cầu nhận thức và cải tạo thế giới, là một quá trình sử dụng những phương pháp khoa học, phương pháp tư duy để khám phá các hiện tượng, phát hiện quy luật để nâng cao trình độ hiểu biết, để giải quyết những nhiệm vụ lý luận hay thực tiễn, các đề xuất dựa trên kết quả nghiên cứu. Có nhiều cách hiểu khác nhau về NCKH, đối với hoạt động NCKH thư viện – thông tin cũng không nằm ngoài những mục tiêu trên.

Hỗ trợ hoạt động chuyên môn nghiệp vụ: Hoạt động chuyên môn là nhiệm vụ cơ bản của mỗi CBTV. Để nâng cao trình độ chuyên môn, bên cạnh việc tham dự các khóa học ngắn và dài hạn, tham gia các hội thảo, khóa tập huấn, tọa đàm, trao đổi kinh nghiệm thực tiễn, CBTV còn có thể nâng cao trình độ bằng cách tự học và tự nghiên cứu. Chính vì vậy, hoạt động NCKH đòi hỏi CBTV phải tìm tòi, phát hiện và giải quyết những vấn đề tồn tại trong thực tiễn nghề nghiệp, đề xuất những giải pháp khả thi nhằm thu hẹp khoảng cách giữa lý luận và thực tiễn.

Hỗ trợ hoạt động giảng dạy tại các cơ sở đào tạo: Hiện nay, bên cạnh nhiệm vụ chuyên môn tại TV, TTTT, CBTV còn có thêm tham gia giảng dạy tại các cơ sở đào tạo hoặc giảng dạy các khóa học ngắn hạn cho các CBTV tại các thư viện cơ sở và thư viện thuộc hệ thống. Để nâng cao hiệu quả giảng dạy, ngoài trình độ chuyên môn, người CBTV cần đáp ứng được những yêu cầu cơ bản của một người cán bộ giảng dạy như kỹ năng truyền đạt, khả năng khơi gợi cảm hứng sáng tạo cho người học và đặc biệt là khả năng nghiên cứu khoa học. Do vậy, hoạt động NCKH sẽ góp phần hỗ trợ hoạt động giảng dạy nói riêng. NCKH giúp người CBTV đảm trách công tác giảng dạy sẽ có cơ hội tiếp cận sâu hơn những vấn đề quan tâm dưới nhiều góc độ nghiên cứu khác nhau.

2. Một số biện pháp nâng cao hoạt động nghiên cứu khoa học đối với CBTV

Thực tiễn NCKH của đội ngũ CBTV hiện nay chưa thực sự được chú trọng tại các TV, TTTT. Từ kết quả khảo sát từ Trung tâm Thông tin Thư viện, trường đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn Tp. Hồ Chí Minh cho thấy hầu hết các CBTV ít khi tham gia NCKH. Điều này thể hiện cụ thể qua số lượng đề tài NCKH, bài viết được đăng tải trên các tạp chí chuyên ngành hay các bài tham luận trong các hội thảo khoa học. Điểm nổi bật khác của hoạt động NCKH đối với CBTV tại thư viện chính là chỉ có CBTV tham gia giảng dạy tại các cơ sở đào tạo mới tham gia NCKH. Ngoài ra, CBTV còn là đồng tác giả với các CBTV, giảng viên khác trong các đề tài và bài viết đăng tạp chí. Đây có thể không chỉ là thực trạng của riêng thư viện trường mà còn là thực trạng chung của hầu hết của các TV, TTTT trên địa bàn Tp. Hồ Chí Minh. Chính vì vậy, để thúc đẩy hoạt động NCKH thực sự hiệu quả hơn, bài viết đề ra một số biện pháp nhằm khắc phục thực tế này.

Nâng cao nhận thức về vai trò của NCKH đối với hoạt động thực tiễn của CBTV: Nhận thức của CBTV về vai trò của NCKH là điều kiện tiên quyết để CBTV thực hiện NCKH. Do vậy, CBTV cần phải xác định rõ vai trò của hoạt động NCKH đối với hoạt động chuyên môn, hoạt động giảng dạy để từ đó có thái độ tích cực đối với NCKH.

Tích cực tham gia các hoạt động NCKH: Để đánh giá hiệu quả NCKH của một CBTV, bên cạnh chất lượng các sản phẩm NCKH, thì số lượng và sự đa dạng *Một là*, Thực hiện các đề tài NCKH các cấp với tư cách là chủ nhiệm đề tài hoặc thành viên được xem là một trong những cách thức giúp CBTV nâng cao khả năng NCKH. Đối với những CBTV chưa thực sự quen với hoạt động NCKH thì có thể kết hợp với các CBTV có kinh nghiệm trong và ngoài thư viện, hoặc đội ngũ giảng viên để thực hiện đề tài. *Hai là*, đối với CBTV đang theo học các chương trình thạc sĩ, việc thực hiện luận văn cao học cũng được xem là bước đầu làm quen với NCKH. Kết quả thực hiện đề tài và được phân biện bởi hội đồng chấm luận văn thạc sĩ sẽ phần nào thể hiện được năng lực nghiên cứu của CBTV. Việc thực hiện đề tài đòi hỏi sự nỗ lực của bản thân mỗi CBTV, do vậy, việc lựa chọn đề tài phù hợp với nhu cầu thực tiễn, khả năng của bản thân và đảm bảo tính khả thi và tính khoa học sẽ thực sự cần thiết đối với CBTV. *Ba là*, viết bài gửi đăng các tạp chí khoa học, tạp san trong nước và quốc tế có uy tín cũng được xem là cách giúp CBTV thực hiện hoạt động NCKH hiệu quả. CBTV có thể tham khảo ý kiến của những người có kinh nghiệm, tham khảo tài liệu, đánh giá nhu cầu thực tiễn để xác định được vấn đề được viết trong bài báo. *Bốn là*, bài tham luận trong các hội thảo chuyên ngành cũng là kết quả NCKH mà CBTV cần thực hiện. Ngoài ra, CBTV cũng có thể viết các bản tin ngắn về một vấn đề nào đó và đăng tải trên trang web của đơn vị.

Phối hợp NCKH với đội ngũ CBTV, cán bộ giảng dạy có kinh nghiệm: Đối với đội ngũ CBTV mới tiến hành NCKH thì việc phối hợp cùng nghiên cứu với CBTV hay giảng viên có kinh nghiệm NCKH sẽ giúp CBTV làm việc hiệu quả hơn. CBTV có thể cùng chịu trách nhiệm viết bài tạp chí, thực hiện đề tài với tư cách đồng tác giả. Quá trình NCKH cùng với những người có kinh nghiệm sẽ thực sự giúp CBTV có cơ hội tích lũy kinh nghiệm NCKH, học hỏi thêm nhiều kiến thức mới cũng như kích thích khả năng nhìn nhận và đánh giá vấn đề tốt hơn dưới quan điểm của mình.

Xây dựng chính sách hỗ trợ CBTV thực hiện NCKH: Hoạt động NCKH sẽ thực sự được chú trọng nhiều hơn nếu mỗi thư viện, trung tâm thông tin có chính sách khuyến khích và hỗ trợ CBTV nghiên cứu. Trong quá trình đánh giá định kỳ mỗi năm, các thư viện, cơ quan thông tin có thể xem xét và cân nhắc lựa chọn kết quả NCKH như là một trong các tiêu chí để đánh giá CBTV bên cạnh các tiêu chí khác do thư viện quy định. Biện pháp này góp phần tạo động lực cho CBTV bắt tay vào hoạt động NCKH với thái độ chủ động và tích cực, từ đó hình thành thói quen NCKH nghiêm túc và hiệu quả hơn.

Trao đổi học thuật giữa bằng nhiều hình thức khác nhau: Bên cạnh các biện pháp thực hiện trên, CBTV cần chủ động theo dõi và tham gia các hội thảo khoa học, tọa đàm nhằm trao đổi những ý tưởng NCKH nhằm giải quyết các vấn đề trong thực tiễn nghề nghiệp. Từ đó có thể tiến hành thực hiện các đề tài NCKH khả thi ứng dụng tại chính nơi CBTV làm việc.

Nhìn chung, hoạt động NCKH chỉ thực sự hiệu quả khi CBTV nhận thức rõ vai trò của NCKH trong thực tiễn nghề nghiệp, từ đó tích cực tham gia các hoạt động NCKH, phối hợp NCKH với đội ngũ cán bộ có kinh nghiệm, cũng như các hoạt động trao đổi học thuật trong và ngoài nước. Hơn thế nữa, mỗi TV, TTTT cũng cần có chính sách khuyến khích đội ngũ CBTV tham gia NCKH như một hoạt động bắt buộc và đánh giá năng lực của CBTV. Với những đề xuất trên cùng với các biện pháp cụ thể sẽ góp phần nâng cao hiệu quả NCKH đối với CBTV, để hoạt động NCKH không còn là trách nhiệm và nghĩa vụ của đội ngũ cán bộ giảng dạy và đội ngũ chuyên gia nghiên cứu chuyên nghiệp, mà NCKH sẽ thực sự là trách nhiệm của CBTV – những người tạo nên chất lượng của hoạt động TV, TTTT.